

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพทางจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก วิถีอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ไม่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรม ภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจ ความสับสนทางการเมือง ประกอบทั้งการสอนจริยศึกษาในโรงเรียนยังไม่มีจุดหมายโดยตรงที่จะปลูกฝังจิตนิสัยอันเป็นลักษณะที่สำคัญต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมของคนไทย และเยาวชนก็ยังตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมของสังคมที่ยั่วยุใจให้กระทำผิดได้ทุกโอกาส ขาดต้นแบบที่ดี มีการเสนอต้นแบบที่ไม่เหมาะสมทางสื่อมวลชน ซึ่งจะทำให้เด็กหรือแม้แต่ผู้ใหญ่ได้รับการปลูกฝังลักษณะไม่ดีทางจริยธรรม เกิดการผลักดันทางจิตใจให้มีการกระทำที่เลวทรามได้ง่าย อีกทั้งสภาพชีวิตที่สับสนวุ่นวาย ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางด้านวัฒนธรรม ค่านิยม สุขภาพกายและสุขภาพจิต ไม่มีใครที่จะเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ต่างมีความเห็นแก่ตัว ฉกฉวยโอกาสโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ขาดความรับผิดชอบ คีลธรรมอันดีงามหมดไป ดังจะเห็นได้จากข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งปรากฏอยู่ทุกวัน รวมทั้งข่าวที่ดังไปทั่วโลก ที่ทำให้ภาพพจน์ของคนไทยเสียหายมาก นั่นคือ ข่าวเครื่องบินเลาด้าแอร์คัทที่ อ.ค่านช้าง จ.สุพรรณบุรี แล้วได้มีคนไทยจำนวนหนึ่งเข้าไปขโมยทรัพย์สินของผู้โดยสารที่ประสบอุบัติเหตุ

การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาคนที่จะช่วยพัฒนาสังคมไทยให้เบาบางจากปัญหาต่าง ๆ และถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ดังจะเห็นได้จากวัตถุประสงค์หลักที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535-2539) ว่าจะมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมืองโดยเน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม ปัญญา และมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ตลอดทั้งมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข ภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ ริเริ่มสร้างสรรค์ และนำการพัฒนาประเทศไป

ในทิศทางที่เหมาะสม และสามารถช่วยให้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นไปอย่าง มีกระบวนการและราบรื่น สอดคล้องกับเงื่อนไขข้อจำกัดด้านทรัพยากร สภาพความต้องการของ แต่ละบุคคล ชุมชน และสังคม รวมทั้งก่อให้เกิดความสมดุลและเชื่อมโยงในการพัฒนาทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์อันดีมีความผสมผสานกลมกลืน และได้รับประโยชน์ร่วมกันจากการพัฒนาทั้ง เมืองและชนบท เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หลัก ของแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ทำให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการให้การศึกษาได้แก่ ผู้บริหาร และครูอาจารย์ในสถานศึกษา มุ่งส่งเสริมลักษณะนิสัยต่าง ๆ อันพึงปรารถนาของสังคมที่ระบุไว้ ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายหลักที่จะปลูกฝังเยาวชนของชาติไทยให้มีคุณธรรม ระเบียบ วินัย ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การดำรงส่งเสริมเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย ตลอดจนความเป็นเอกราชความมั่นคงของชาติ เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลให้สอดคล้อง กับความมุ่งหมายของการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้วางระเบียบว่าด้วยการจัดกิจกรรมใน สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 2532 กำหนดหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ไว้ดังนี้

1. จะต้อง เป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาล ในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา เพื่อส่งเสริมความ เจริญและความมั่นคงของชาติ
 2. จะต้อง เป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข
 3. จะต้อง เป็นไป เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง
 4. จะต้อง เป็นไป เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู
 5. จะต้อง ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
 6. จะต้อง มีโครงการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม โครงการและระเบียบข้อ บังคับจะต้อง เป็นของสถานศึกษา
 7. ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู อาจารย์ในโรงเรียน เข้าร่วมรับผิดชอบดำเนินการ
 8. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้อง เป็นบุคคลที่ปัจจุบันอยู่ในสถานศึกษานั้น
- เว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา

9. การจัดให้กิจกรรมเลือกใด ๆ หรือไม่ ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น ๆ
10. ให้สถานศึกษาควบคุมเรื่องการจ่ายเงินหรือพัสดุของอื่น ๆ ให้เป็นการประหยัดและเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อความมั่นคงและปลอดภัยของชาติ
11. ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่ากิจกรรมใด ๆ ไม่เหมาะสมมีการกระทำหรืออาจนำมาซึ่งอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ให้หัวหน้าสถานศึกษาสั่งยกเลิกกิจกรรมนั้น ๆ เสีย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532)

ภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การประสิทธิประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสติปัญญา และลักษณะนิสัยดีงามแก่ผู้เรียน เพื่อการเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ สืบไปในภายภาคหน้า นอกจากนี้เป็นแหล่งให้ความรู้แล้ว โรงเรียนยังเป็นที่รวมของเด็กในวัยที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เด็กที่กำลังฝึกที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความต้องการเพื่อนที่จะรวมกลุ่มและทำตามกลุ่ม โรงเรียนจึงต้องสนองความต้องการนี้ และใช้โอกาสนี้หล่อหลอมปรุงแต่งเด็กให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533)

การจัดกิจกรรมในโรงเรียนมีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อส่งเสริมความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนวิชาต่าง ๆ
2. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้
3. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ให้มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี มีระเบียบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กรมวิชาการ, 2533)

โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนอยู่ในวัยคาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของชีวิต ดังนั้นถ้านักเรียนได้รับการปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะสามารถทำให้นักเรียนพัฒนาจริยธรรม และเสริมสร้างอุปนิสัยอันดีงาม ซึ่งนอกจากการเรียนการสอนตามปกติแล้ว วิธีการปลูกฝังจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพคือ การจัดกิจกรรมนักเรียน

จากนี้ทั้งหมดที่กล่าวแล้ว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียน ที่จะส่งเสริมคุณลักษณะทางจริยธรรมให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ซึ่งประกอบด้วย

ก. การวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมบังคับได้แก่ ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์

ข. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2534 ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยการสุ่มตัวอย่างมาทำการศึกษาครั้งนี้ 327 โรงเรียน โดยพิจารณาสุ่มตามสัดส่วนขนาดของโรงเรียนแต่ละภาค

ผู้ให้ข้อมูล คือ หัวหน้าหมวดกิจกรรม จำนวน 327 คน

2. กิจกรรมนักเรียนที่ศึกษา ศึกษาเฉพาะกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแบ่งเป็น

1. กิจกรรมบังคับได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์

2. กิจกรรมเสนอแนะ ซึ่งโรงเรียนแต่ละโรงเรียนต้องเปิดอย่างน้อย 1 กิจกรรม กิจกรรมประกอบด้วย

1. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ
2. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร
3. กิจกรรมส่งเสริมการสหกรณ์
4. กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

5. กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
6. กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย
7. กิจกรรมการใช้ห้องสมุด
8. กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร
9. กิจกรรมกีฬา
10. กิจกรรมนันทนาการ
11. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม
12. กิจกรรมทัศนศึกษา
13. กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และ
รักษาดินแดน (เฉพาะชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย) (กรมวิชาการ, 2533)

3. จริยธรรมที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาได้จากการศึกษาคุณลักษณะทาง
จริยธรรมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น งานวิจัย เอกสาร คำรา นโยบายของรัฐ ฯลฯ ซึ่งได้รับการ
ตรวจสอบยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านจริยธรรม ประกอบด้วยคุณลักษณะทางจริยธรรม 24 ประการ
ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ
2. ความซื่อสัตย์ สุจริต
3. ความมีเหตุผล
4. ความกตัญญูกตเวที
5. ความมีระเบียบวินัย
6. ความเสียสละ
7. การรู้จักสามัคคี
8. ความมั่งคั่ง ประหยัด
9. ความยุติธรรม
10. ความอดสาหัส ขยันหมั่นเพียร
11. ความเมตตากรุณา
12. การพึ่งตนเอง
13. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

14. การมีสัจจะและความจริงใจ
15. ความมีสติรู้ผิดชอบชั่วดี
16. ความอดทน อคถสัน
17. การตรงต่อเวลา
18. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม
19. ความไม่รู้
20. การรู้จักประมาณตน
21. การไม่เบียดเบียนกัน
22. ความมีสัมมาคารวะ
23. การส่งเสริมคนทำความดี
24. ความกล้าทางจริยธรรม

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงคุณลักษณะทางจริยธรรม ที่ปรากฏอยู่น้อย ในกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังขาดอยู่
2. ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียน ได้เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลตามคุณลักษณะทางจริยธรรมในอนาคตต่อไป
3. ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันจัดกิจกรรมนักเรียน ที่จะส่งเสริมคุณลักษณะทางจริยธรรม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

จริยธรรม หมายถึง แนวทางประพฤติกปฏิบัติที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมบังคับได้แก่ ลูกเสือ-เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์

2. กิจกรรมอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการ แนะนำให้โรงเรียน เสนอแนะต่อผู้เรียน ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ เป็นกิจกรรมที่มุ่งจัดขึ้น เพื่อเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพ โดยอาจเน้นอาชีพอิสระที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการประกอบอาชีพ จากการศึกษาค้นคว้าและจากประสบการณ์ตรง ทั้งนี้ ควรได้ทดลองปฏิบัติด้วย
2. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเกษตร และการนำเทคนิควิธีการมาใช้ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานทางการเกษตร เพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรให้ดีขึ้น
3. กิจกรรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการนำระบบสหกรณ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ทั้งแก่ตนเองและสังคม
4. กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมความรู้และประสบการณ์ในงานด้านอุตสาหกรรม เพื่อให้ผู้เรียนสนใจในงานอาชีพทางด้านอุตสาหกรรม
5. กิจกรรมส่งเสริม ศิลปะ และวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความศรัทธาในศาสนา และให้พบเห็นศิลปะ และวัฒนธรรมไทย เพื่อให้รู้สึกชื่นชม และภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ไทย
6. กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้รู้จัก และใช้สินค้าไทย เพื่อพัฒนาค่านิยมที่ถูกต้องในการใช้สินค้าไทย
7. กิจกรรมการใช้ห้องสมุด เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการใช้ห้องสมุดให้ถูกต้องตามระบบสากล เพื่อปลูกฝังให้เกิดนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าหาข้อมูล
8. กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในรายวิชาต่าง ๆ โดยเน้นการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้อะไร มีใช้การสอนเนื้อหาเพิ่มเติมจากบทเรียนในชั้นเรียน
9. กิจกรรมกีฬา เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้เล่นกีฬาร่วมกัน เพื่อความสามัคคี มีน้ำใจนักกีฬา และรักษาออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
10. กิจกรรมนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ตามความถนัดและความสนใจ เพื่อความสนุกเพลิดเพลิน

11. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้รู้สึกหวงแหนและมีส่วนร่วมในการรักษาไว้เป็นมรดกของชาติสืบไป

12. กิจกรรมทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้มีการศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้มีโอกาสได้พบเห็นและสัมผัสกับธรรมชาติ ศิลปะ โบราณ และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

13. กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดน (เฉพาะชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อมุ่งฝึกอบรมบ่มนิสัย ให้เป็นพลเมืองดี ตามจารีตประเพณีของชาติ บ้านเมืองและตามอุดมคติ อุดมการณ์ของลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดน โดยดำเนินการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ กองยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกรมการรักษาดินแดน
โรงเรียนมัธยม หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ที่เปิดสอนใน ปีการศึกษา 2534 ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

หัวหน้าหมวดกิจกรรม หมายถึง ครู-อาจารย์ผู้รับผิดชอบงานกิจกรรมนักเรียน โดยดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดกิจกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

ความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จ และปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

ความซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อดตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาไตร่ตรองพิจารณาหาเหตุอันเป็นที่มาแห่งผล

ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความสำนึกในบุญคุณของบุคคลหรือสิ่งที่มีต่อตนเองและสังคม อีกทั้งพยายามตอบแทนพระคุณของบุคคลหรือสิ่งอื่น ๆ อย่างถูกต้องตามท่านองคลองธรรม

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน กฎหมาย ข้อบังคับ กติกาของสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรม อันนำมาสู่ความสงบสุขในชีวิตของตน และความเป็นระเบียบในสังคม

ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตน ทำคนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน

การรู้จักสามัคคี หมายถึง การแสดงออกซึ่งความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มด้วยใจรัก มีการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี และมีประสิทธิภาพ

ความมัธยัสถ์ ประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากร ทั้งส่วนตนและส่วนรวม ตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด รวมทั้งรู้จักดูแลรักษาซ่อมแซมสิ่งของทั้งของตนเองและส่วนรวม

ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตนด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความ เป็นจริง และเหตุผล ปราศจากความลำเอียง

ความอดุสาหะ ขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามในการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่ทอดทิ้ง เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง

ความเมตตากรุณา หมายถึง การมีความรัก ปรารถนาดีที่จะทำให้ผู้อื่น เป็นสุขและช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือ เป็นภาระแก่ผู้อื่นหรือหมู่คณะ

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การกระทำที่แสดงถึงไมตรีจิต โอบอ้อมอารี แบ่งปันและช่วยเหลือเจือจุน เพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขและมีความพอใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

การมีสติจะและความจริงใจ หมายถึง การปฏิบัติและการพูดตรงตามความจริงด้วยความปรารถนาดี เพื่อให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจถูกต้อง อีกทั้งปฏิบัติตามคำสัญญา ปณิธานต่าง ๆ ที่ตนให้ไว้

ความมีสติรู้ผิดชอบชั่วดี หมายถึง การรู้ตัวในสิ่งที่ตนกำลังกระทำหรือจะกระทำ ว่ามีความถูกต้องตามทำนองคลองธรรมอย่างไร

ความอดทน อดกลั้น หมายถึง การรู้จักควบคุมการกระทำ และอารมณ์ของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ ไม่ก่อปฏิกิริยาใด ๆ ที่ได้รับการกระหนาบจากการยั่วอารมณ์ การประสะบถัย ผิดหวัง หรือมีอุปสรรคเกิดขึ้น

การตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตรงตามเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ

ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม หมายถึง การแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่สังคมนั้นยอมรับ
ว่าเป็นการกระทำที่ดีงาม ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ

ความใฝ่รู้ หมายถึง ความอยากรู้ อยากทำ ในสิ่งต่าง ๆ และพยายามชวนชวน
แสวงหา ความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

การรู้จักประมาณตน หมายถึง การรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพฐานะ ความเป็น
อยู่ของตนเอง เพื่อนำไปสู่การดำรงชีวิตที่เป็นสุขและเหมาะสมในสังคม

การไม่เบียดเบียนกัน หมายถึง การรับรู้ เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ไม่ล่วงเกิน
ก้ำวก่าย หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนทั้งกาย วาจา ใจ

ความมีสัมมาคารวะ หมายถึง การเคารพให้เกียรติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสมกับบุคคล
กาลเทศะตามวัฒนธรรมของตน

การส่งเสริมคนทำความดี หมายถึง การช่วยเหลือ สนับสนุนให้ผู้ที่ทำความดี ให้มีกำลังใจ
ที่จะปฏิบัติและขยายผลการกระทำนั้นต่อไป

ความกล้าทางจริยธรรม หมายถึง การแสดงความกล้าในการคิดและกระทำแต่สิ่ง
ถูกต้องและเหมาะสมกับบุคคล และตามกาลเทศะ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยครั้งนี้โดยแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

1. ชั้นพัฒนากรอบการวิจัย
2. ชั้นดำเนินการวิจัย

1. ชั้นพัฒนากรอบการวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.1 ศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ควรจะมีสำหรับสังคมไทยในปัจจุบัน โดย
รวบรวมจากพระบรมราโชวาทในรัชการปัจจุบัน นโยบาย คำขวัญ เอกสารของทางรัฐบาล
เอกสารของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี จริยธรรมของไทย งานวิจัยและวิทยานิพนธ์
ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2534 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

- 1.2 รวบรวมคุณลักษณะทางจริยธรรมจากการศึกษาในข้อ 1.1

- 1.3 สร้างแบบพิจารณาคุณลักษณะทางจริยธรรม

1.4 นำแบบพิจารณาคุณลักษณะทางจริยธรรมในข้อ 1.3 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรมพิจารณาและให้ข้อคิดเห็น ครั้งที่ 1 โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม มีผลงานทางการเขียนบทความ ตำรา ตลอดจนการอภิปราย
2. เป็นบุคคลที่สนใจ และแสดงออกให้เป็นถึงความพยายามที่จะพัฒนาจริยธรรมโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการอภิปราย กิจกรรมพัฒนาชุมชน กิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นต้น
3. เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม เช่น การวิจัย การวิเคราะห์ การวิจารณ์บทความ เป็นต้น
4. เป็นบุคคลที่มีความสนใจ และให้ความร่วมมือในการตอบแทนพิจารณาคุณลักษณะทางจริยธรรม

1.5 รวบรวมคุณลักษณะทางจริยธรรม จากข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรม

1.6 นำแบบพิจารณาคุณลักษณะทางจริยธรรม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรมพิจารณาอีกครั้ง เพื่อยืนยันความคิดเห็น

1.7 นำผลจากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรม มาสรุป เป็นกรอบการวิจัยภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ขั้นตอนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภทซึ่งประกอบด้วย

ก. การวิเคราะห์เอกสาร มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. นำกรอบการวิจัยในขั้นที่ 1 มาสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร
2. นำแบบวิเคราะห์เอกสารการจัดกิจกรรมบังคับ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอวิเคราะห์
3. ปรับปรุงแก้ไขแบบวิเคราะห์ ได้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร กิจกรรมบังคับ
4. วิเคราะห์เอกสาร กิจกรรมบังคับ

ข. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษามีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ทั่วประเทศ จำนวน 2,217 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ทำการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้ตารางสำเร็จรูป Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างประชากร 327 โรงเรียน โดยได้พิจารณาสุ่มตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียนในแต่ละภาค ผู้ให้ข้อมูล คือ หัวหน้าหมวดกิจกรรม 327 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวิเคราะห์เอกสาร 1 ฉบับ และแบบสอบถาม 1 ฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบวิเคราะห์เอกสาร เพื่อการวิเคราะห์เอกสาร เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมบังคับ

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับหัวหน้าหมวดกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open Ended)

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมคุณลักษณะทางจริยธรรม โดยมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open Ended)

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมนักเรียน โดยมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open Ended)

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ และเก็บรวบรวมด้วยตนเองบางส่วน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา
- + ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพโรงเรียน

วิเคราะห์โดยใช้คำร้อยละ

- ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน และคุณลักษณะทางจริยธรรมที่

เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรม วิเคราะห์โดยใช้คำร้อยละ

การเสนอผลของการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดลำดับขั้นตอนของการเสนอโดยแบ่งเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย คำนียามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย